

22

El sindicalisme confederal davant la crisi

Joan Carles Gallego

Universitat Progressista
d'Estiu de Catalunya (UPEC) és filla d'un
llinatge que no vol que resti desconegut.
Fills i néts de les aspiracions de les classes
populars catalanes del segle XIX, plasmades
en el seu vell lema "Instruir-vos i sereu lliures, associeu-
vos i sereu forts, estimeu-vos i sereu feliços", fills i néts
de l'esforç de la primavera republicana dels anys trenta
on s'anunciava que "Per damunt de tot, cultura.
Res no quedarà de l'esforç cívic dels nostres dies sense
la pressió d'un ambient que ens porti a tots pels
camins més càlids de la intel·ligència" i fills i néts de
l'antifranquisme social i polític que aconseguí reconstruir
la raó democràtica al nostre país, volem que el llegat del
passat també teixeixi el nostre present cap al futur.

Autor: Joan Carles Gallego
Assessorament lingüístic: Montse Alba i Mar Olivé
Coordinació de la publicació: Montse Alba

Edita: UPEC
Producció: Primera Impressió
ISBN. 978-84-614-1977-7
DL. B-27553-2010

El contingut d'aquesta publicació pot ser reproduït, sempre que se'n citi la procedència.

Aquest llibre està imprès en paper certificat FSC, Boscos Ben Gestionats, Fons controlades i fusta i fibra reciclada.

**El sindicalisme confederal davant
la crisi. Propostes vers el futur**

Joan Carles Gallego

Secretari General de CCOO de Catalunya

1. Ja fa 2 anys que venim parlant de la crisi. A finals del 2007 ja començaven a ser evident les dades negatives. Avui és clar que estem immersos enmig d'un conflicte social important en el qual ens debatem com encarar la crisi.

2. El detonant ha estat la greu crisi del sistema financer que s'ha traslladat ràpidament a tots els sectors de l'economia.

- No és una crisi financera. Conflueixen una crisi financera, una crisi energètica, una crisi alimentària i en el nostre cas una crisi immobiliària i una crisi d'un model de creixement econòmic.

- És una crisi planetària que evidencia els dèficits d'un model de globalització sense contrapoders.

3. I ara enmig de la crisi se situa al centre del debat el nou paper de l'Estat i el de la governança global.

a. El nou paper de l'Estat es deriva de l'important esforç d'estímul fiscal per evitar el col·lapse total, intervenint en el rescat de bancs i empreses financeres, invertint en infraestructures generadores d'ocupació, ajudant sectors industrials com l'automòbil,... Sens dubte una intervenció que enterra el vell paradigma neoliberal que el mercat era autosuficient i que demostra que cal reequilibrar el paper de l'estat, dels poders públics en l'economia.

6

b. I una governança global, que se situï enmig d'una realitat en la qual en un món global com el que vivim, els recursos i les legitimitats polítiques són locals però els efectes són globals. Els reptes globals no es circumscriuen només a la regulació del sistema financer, que això és necessari però que es deriva de l'actual conjuntura, sinó que els reptes es deriven del mapa mundial que sorgirà després de la crisi i que res tindrà a veure amb el que hem conegut, on el centre de gravetat del món es mou cap a l'Est –Xina, Índia, Brasil...– on hi ha països emergents que produiran bona part

de la riquesa mundial i on la població tindrà importants canvis qualitatius i quantitius. Un món en el qual els reptes principals seran la lluita contra la pobresa i contra el canvi climàtic. I és ací on és cada cop més urgent traslladar major protagonisme als òrgans multilaterals perquè abordin els grans reptes mundials que tenim.

c. I en aquest context fem una aposta decidida per reforçar el paper del moviment sindical internacional. La Confederació Sindical Mundial (CSI) i la Confederació Europea de Sindicats (CES) com a instruments que han d'intervenir com a interlocutors en el govern de la mundialització per garantir que els drets dels treballadors i treballadores del món es tinguin en compte. Aquest és el sentit de la realització el 2008, el 7 d'octubre, del Dia internacional pel treball decent (o treball digne) i que enguany es repetirà i que vol fer confluïr mobilitzacions arreu del món per evidenciar que el treball amb drets ha de ser una premissa per una globalització més justa.

4. Els dèficits estructurals del model de creixement econòmic espanyol –i català– han generat un agreujament dels desequilibris i dels efectes negatius de la crisi.

En el creixement havíem tingut resultats positius en creixement de la producció i l'ocupació, amb intensa incorporació al mercat de treball de dones i immigrants.

Però la nostra economia té unes febleses pròpies d'un patró de creixement basat en:

- l'elevada especialització del creixement en activitats que es caracteritzen en general pel seu baix o mig contingut tecnològic i escàs desenvolupament dels processos d'innovació;
- la segmentació del mercat de treball;
- el baix creixement de la productivitat agregada (molta gent treballant, moltes hores i sense tecnologia nova);
- l'elevat endeutament de famílies i empreses; ... que expliquen també la situació actual.

Però també ens trobem amb sobrecapacitat instal·lada productiva de béns i serveis, amb desigualtats en la redistribució de la riquesa creada, amb un consum expansiu basat en l'expansió creditícia.

5. I ara amb la crisi sembla evident que s'ensorra el paradigma neoliberal pel qual el mercat era l'assignador eficient de recursos, que havia assolit un nivell de perfecció amb les privatitzacions i desregulacions que li permetrien la superació de les crisis del sistema. Ara això ha saltat pels aires.

6. Sens dubte, un moment de crisi és un moment de canvi, però cal analitzar bé la situació per evitar que aquests canvis aprofundeixin negativament en alguns dels perills que avui estan sobre la taula del debat social:

- els riscos que s'incrementin les desigualtats socials;
- que les respostes a CT incrementin els desequilibris territorials (al món) i socials (ací);
- que es vulgui reconstruir el model que ens ha dut fins ací.

7. La manera com hem d'abordar la crisi, les diferents respostes possibles ens col·loquen davant d'un conflicte social en estat pur, un conflicte d'interessos contraposats -de classes, com dirien els clàssics- en el qual les propostes que es fan volen

donar resposta a algunes qüestions bàsiques:

- com es distribueix el cost de la crisi;
- quin tipus de model econòmic i social es reconstrueix.

10

Queda clar que hi ha diferents opcions de com abordar la crisi. Ho veiem amb les dificultats existents en el marc del diàleg social i les propostes de sortida. Mentre les organitzacions patronals plantejegen majors desregulacions en l'accés i sortida del mercat de treball i disminució dels costos laborals, les organitzacions sindicals reclamem majors controls i regulacions per al funcionament de l'economia, un canvi de model productiu i un major aprofundiment en el dret a la negociació col·lectiva com a manera d'abordar els canvis.

La crisi pot ser una oportunitat per canviar les bases del model productiu. Però hem de saber on volem anar i per què.

8. Hom coincideix que la nostra estructura econòmica té un excessiu pes del sector de la construcció i del turisme... i que això ha generat un mercat

de treball amb altes taxes de temporalitat. La temporalitat en la fase expansiva genera altes taxes d'ocupació i en la recessió una ràpida i alta destrucció.

9. Alguns plantegen que la solució està en el mercat de treball i fonamentalment abaratint el cost del factor treball facilitant l'acomiadament, no només en cost sinó sobretot deslliurant-lo de la tutela judicial. Però si totes les anàlisis situen el problema en l'estructura econòmica, sembla clar que la solució està en actuar en l'estructura econòmica, especialment en els sectors de baix valor afegit i promovent la qualificació i la innovació.

10. Aquests darrers anys ha baixat el pes de les Rendes del treball en la Renda Nacional. Mentre que el salari conveni ha pujat, el salari mig ha baixat i això ha estat així perquè bona part de les noves incorporacions al mercat de treball i en especial la important incorporació de la immigració s'ha produït en sectors de baixos salaris, i conseqüentment de baix valor afegit. Una dinàmica que han aprofitat sectors madurs per evitar fer les inversions en tecnologia o innovació i han preferit sobreexploitar l'avantatge competitiu dels baixos salaris i mà d'obra abundant.

11. Ara la dinàmica general que algú es planteja de retallar salaris o congelar-los pot comportar encara una major recessió econòmica: menys sou, dificultats per a la hipoteca, menys capacitat de compra... per tant es pot perllongar la depressió.

Perills d'importants desequilibris socials lligats a la durada de la depressió tant pel volum de persones a l'atur i d'amplis sectors amb baixos salaris –milleuristes–. Ens podem trobar amb una societat més segmentada i menys cohesionada en la qual les expectatives de promoció social que els fills tenien amb relació als pares desapareixen.

12

12. CCOO partim d'una premissa; la sortida de la crisi ha de dotar-nos d'un patró de creixement més sòlid, coherent amb les tendències de canvi que a nivell global es donen, i ha de situar el benestar de les persones en el centre. Creixement econòmic, sí, però per viure millor, per tant hem de recuperar la tendència de creixement, sí, però compatible amb determinats valors i en concret amb un model de relacions laborals i amb un model social determinat.

La sortida de la crisi ha de ser conseqüent amb el canvi d'un patró de creixement que equilibri els

sectors productius, però ha de tenir present també el context en el qual es mou la nostra economia:

- que hi ha regulacions internacionals que promouen el trànsit d'una economia alta en consum de carboni a una de baix consum;
- que hi ha un procés d'envelliment de la població, que continuarà aprofundint-se els propers anys;
- que les noves tecnologies de la comunicació estendran la seva importància tant en l'activitat productiva, modificant processos, serveis i productes, com en el conjunt de la societat.

I, per tant, caldrà entendre que el canvi de model s'ha de fer amb la centralitat del valor del treball, però tenint present un model social que garanteixi els béns i serveis col·lectius que donin resposta a les necessitats socials –atenció a les persones, educació, salut, R+D+i, etc.

Per superar els actuals desequilibris sectorials hem d'identificar bé els possibles sectors emergents –energies verdes, biotecnologia, sociosanitari, en els quals tenim una alta capacitat competitiva– i promoure les necessàries transformacions per

modernitzar els sectors bàsics –construcció, automoció i altres sectors de serveis. Per avançar vers aquest nou model hem de desenvolupar polítiques horitzontals –com la innovació i la formació– i sectorials que reforcin la base industrial existent i potenciïn el seu creixement en termes més sòlids i sostenibles. I ens caldrà establir mecanismes públics d'intervenció per promoure la modernització dels diferents sectors productius, en forma d'inversions i ajuts, regulacions sectorials, despesa pública corrent i fiscalitat, elements que, entre d'altres presumiblement hauria de contemplar l'anunciada Llei d'Economia Sostenible si vol ser una contribució real al canvi de model.

El nou model productiu ha de permetre passar d'un model d'alt consum en carboni, a un de baix consum; d'un model amb un gran pes dels sectors de poc valor afegit, a un en el qual tinguin major pes altres sectors més dinàmics; d'un model que s'ha suportat en sectors intensius en mà d'obra, a un en el qual predominin els sectors intensius en capital. El canvi de model productiu no només pressuposa una substancial modificació dels productes i serveis que ofereixen les empreses, sinó una modernització de la forma de produir, en estalvi de materials, d'eficiència energètica, d'organitza-

ció del treball i també de la pròpia relació dels treballadors i treballadores amb l'empresa en la planificació de l'activitat productiva.

El nou model productiu pressuposa també un paper central al coneixement i la qualificació en el propi procés productiu. La societat informacional, l'acceleració tecnològica, reclamen una nova relació entre producció i coneixement, entre innovació i productivitat. Els increments de productivitat ja no poden obtenir-se per l'ús intensiu de mà d'obra barata i precària, sinó que vénen determinats per una millor capacitat d'utilització de les noves eines tecnològiques i organitzatives per part del treballador o treballadora. Això requereix posar en el centre de les polítiques econòmiques el paper de l'educació i de la formació, una educació i formació que permeti un saber general, que faciliti la polivalència i la mobilitat funcional que s'haurà de suportar amb l'oportuna especialització, i una educació general que haurà de promoure valors associats a la innovació i a l'ús intel·ligent de les eines disponibles.

Sens dubte majors qualificacions disponibles, treballadors i treballadores més formats, comporten també un canvi en la relació de la persona amb el

fet productiu, amb la realitat empresarial, que reclama unes relacions laborals més humanes, més democràtiques, més participatives. Estudis recents mostren que els joves demanen a les empreses: plans de desenvolupament professional, formació contínua, programes de mobilitat internacional, flexibilitat horària, i la retribució és un important element de referència a l'hora d'optar a una feina. Els canvis en la formació han de comportar també canvi en les actituds dels empresaris per utilitzar la formació i qualificació disponible.

- 16 El canvi de model requereix canvis substancials en les polítiques de gestió de les empreses. Caldrà una major participació dels treballadors i treballadores en la planificació i gestió empresarial, ja que aquesta és una eina important per millorar la qualitat de l'ocupació, reduir la temporalitat injustificada i incrementar la qualificació dels treballadors, elements clau per assolir els increments de productivitat que es basen en la innovació.

Entendre que necessitem un nou marc de relacions laborals en el qual el paper del treball és fonamental ja que el coneixement i la formació són la base per a la innovació, i l'estabilitat i la seguretat són el determinant de la productivitat, i tot això

requereix participació com a motor del canvi empresarial. Potser aquesta és la reforma laboral que necessitem i no la que vol aportar precarietat i baix cost laboral que no permet implementar ni innovació, ni implicació.

13. El canvi de model productiu comporta canvis importants en educació i formació i en R+D+i, i els seus efectes no es veuen fins d'ací a molts anys. Per tant s'haurà d'avançar cap al canvi en paral·lel a la modificació del que tenim: la inversió en formació i R+D+i té els seus efectes en 10/15 anys i els sectors altament qualificats ocupen poca gent, per tant caldrà en paral·lel modificar, modernitzar, tecnificar molts sectors tradicionals com construcció, turisme, manufactura...

14. Els vectors del nou model passen per: coneixement, innovació, internacionalització, sostenibilitat, cohesió social.

15. Creixement, sí, però repartit millor. El paper de la política fiscal i del sector públic. CCOO ens plantejem enguany una intervenció activa en el debat dels Pressupostos Generals, tant de l'Estat com de la Generalitat, quan es presentin a la tardor. Ja ho fem sempre, pel que comporten de

norma que regula drets socials i marcs on es crea riquesa i es concreten eines per millorar les condicions de vida. Però entendrem que, enguany, aquests no són uns pressupostos qualssevol: marquen amb claredat les línies polítiques, els compromisos pressupostaris que han de garantir la protecció social i la creació de nova ocupació dirigida a una millor cobertura de béns i serveis públics essencials –com la sanitat, l'educació, la seguretat, l'atenció a les persones dependents, els serveis d'ocupació–, àmbits on tenim encara molta feina a fer, i les inversions que orientin el canvi de model productiu. És per això que serem molt exigents amb l'Estat i amb Catalunya, amb les polítiques pressupostàries que s'adrecin a la protecció social, l'educació i la formació, R+D+i, i les inversions en infraestructures.

Però el debat pressupostari d'enguany delimitarà també el debat sobre la política fiscal que necessitem. Una política pressupostària expansiva necessita un sistema fiscal que garanteixi una suficiència de recursos, no per garantir l'equilibri pressupostari, que aquest avui no és el problema, sinó per garantir les despeses suficients per al model social que volem. Avui no toca insistir, com ja apunten alguns sectors que reclamen congelacions o retallades de

despesa social, en l'equilibri pressupostari, sinó que el que cal és reclamar una reforma fiscal que recuperi suficiència de l'ingrés públic, garanteixi l'equitat del sistema i serveixi per redistribuir la riquesa. En definitiva que converteixi estalvi privat en inversió pública, que és avui l'única capaç de crear riquesa i ocupació, reactivar la demanda agregada i posar les bases del canvi de model productiu.

És per això que estem a favor que s'incrementin els impostos. Que es corregeixi la regressió introduïda aquests anys i es recuperi el pes de les rendes del capital i les grans fortunes en el sistema fiscal, imputant les SICAV, els rendiments especulatiu, el patrimoni de les grans fortunes, els béns de luxe i les rendes més altes. Cal evitar solucions fàcils i simples que acaben imputant l'ingrés a les rendes del treball o al consum. Una reforma fiscal que urgeix dels recursos i la planificació per lluitar contra el frau. Una reforma fiscal que ens doti d'un sistema amb suficiència d'ingressos, equitat en les càrregues i que contribueixi a la redistribució de la riquesa.

16. Quan presentem la proposta de Pacte d'Estat per l'economia, l'ocupació i la cohesió social tindrem presents totes aquestes qüestions:

- Volem obrir un marc de DS a tres bandes per abordar de forma concertada tots els reptes que tenim davant i que tenen un recorregut ampli i amb efectes d'endeutament pressupostari important.

- Volem posar les persones en el centre de les polítiques i per això el primer és garantir la prestació econòmica mínima per als aturats, per evitar l'exclusió social i evitar pèrdua de drets laborals o socials en general.

20

- Que contemplin mesures a CT que taponin la sangonera de destrucció d'ocupació. I ací mesures d'intervenció en el sistema financer que possibilitin que el crèdit torni a circular, avançar inversió pública especialment en sectors de major ocupabilitat (més equipaments que carreteres) i amb efecte tractor sobre sectors econòmics de futur (energies renovables, rehabilitació...) i incrementar despesa pública en sectors que poden crear ocupació i millorar la situació social (dependència, 0-3).

- Que posi les bases del canvi de model productiu promovent i facilitant processos d'innovació i internacionalització de les empreses, millora del sistema educatiu i la formació, afavorir la dimensió de les pimes.

- I tot això requerirà un nou marc fiscal i pressupostari: superar els topalls de dèficit i endeutament i incrementar els ingressos públics amb una tributació més progressista.

- I quan es parla de reforma del mercat de treball, entenem que és possible abordar una reforma important de la NC que és allà on es produeixen les relacions laborals i on es poden regular -de forma pactada- els canvis que en l'empresa s'han de donar per adaptar-nos als canvis econòmics i de context de les empreses a partir de la informació i la participació.

Consell Social

- Comissions Obreres - CCOO
- Unió General de Treballadors - UGT
- Fundació Josep Irla
- Fundació l'Alternativa
- Fundació Nous Horitzons
- Fundació Rafael Campalans

- Acció Escolta de Catalunya
- Acció Jove - Joves de CCOO
- Associació Catalana per la Pau
- Avalot
- Casals de Joves de Catalunya
- Cooperació
- Entorn SCCL
- Escola Lliure El Sol
- ESPLAC - Esplais Catalans
- Fundació Catalunya Segle XXI
- Fundació Ferrer i Guàrdia
- Fundació Pere Ardiaca
- Fundació Terra
- SOS Racisme

- Associació de Joves Estudiants de Catalunya - AJEC
- Associació d'Estudiants Progressistes - AEP
- Ateneus Laics
- Col·lectius de Joves Comunistes - CJC-Joventut Comunista
- Estudiants en acció
- Fundació Cipriano García
- Fundació Josep Comaposada
- Joventut Socialista de Catalunya
- Joves d'Esquerra Verda – JEV
- Món-3

- Associació Catalana d'Investigacions marxistes
- Càtedra UNESCO de Sostenibilitat de la UPC
- Coordinadora per a la Memòria Històrica i Democràtica de Catalunya
- Centre de Recerca Econòmica i Social de Catalunya
- Sin Permiso
- Suburbe-Associació Cultural Estenent el desastre
- DeBarris sccl

Ponències 2009

més enllà de la crisi

UPEC **Universitat
Progressista
d'Estiu de Catalunya**

Amb la col·laboració de

 **Generalitat
de Catalunya**

 **Diputació
Barcelona**

Ajuntament de Barcelona